

Jaume Vila i Pascual, poeta de Gelida

E X P O S I C I Ó

L'exposició "Jaume Vila i Pascual, poeta de Gelida",
la podreu veure a la biblioteca del 23 d'abril al 31 de maig del 2005

HORARI DE LA BIBLIOTECA: de dimarts a divendres de 4 a 8 de la tarda.
Dissabtes de 10 a 2/4 de 2 del migdia. Dilluns tancat. Tel. 93 779 28 09

Muntatge de l'exposició: Enric Caraff i Montse Julià
Obres en manuscrit i fotografies cedides per Teresa Vila
Hem comptat amb la col·laboració de l'Andrea Comajuncosas i el Pere Palomera

◀ Una imatge de Jaume Vila de jove, sortint de l'antiga barberia de la plaça de l'Església de Gelida.

L'exposició *Jaume Vila i Pascual, poeta de Gelida*, que podeu veure a la biblioteca per Sant Jordi, té per ànim donar a conèixer la figura del gelidenc i poeta Jaume Vila i Pascual. Com en anteriors ocasions, presentem un material d'elaboració pròpia. En la present destaquem el fons cedit per a l'ocasió per la seva filla, Teresa Vila. Aquest material bàsicament consisteix en una trentena d'obres en manuscrit, i que resten inèdites, ja que l'escriptor només publicà el llibre de poesia *Hores rurals*, l'any 1931. També els àlbums fotogràfics familiars, dels quals n'hem extret les fotografies per a la mostra. Cal destacar altre material com dos quaderns confeccionats pel poeta. El primer quadern recull els retalls de diari i cartes de felicitació rebudes pels premis literaris. El segon recopila un munt de felicitacions de naixements, aniversaris, casaments... que li demanava la gent del poble. Ambdós testimonis ens han permès oferir una visió molt pròxima del personatge, reforçat per les converses que hem mantingut amb la seva filla.

En el muntatge de l'exposició s'expliquen aspectes literaris. Per primera vegada es recullen tots els premis literaris, i es destaca així el seu vessant com a poeta. La seva participació en els Jocs Florals de Perpinyà, l'any 1928, on se li atorgà la Clavellina d'argent per *Les quatre clarors de la vida*, permet destacar una poesia de joventut influenciada en els temes pel context de la Renaixença catalana. L'obra premiada en altres certàmens poètics permet parlar d'una poesia molt prometedora, a jutjar per la crítica literària i per la seva amistat amb Octavi Saltor, i que sens dubte, es va veure trencada per la Guerra Civil.

Volíem destacar aspectes biogràfics, com el seu vessant humà i familiar, el d'artesà, ja que ell era fuster, tot

incorporant alguns objectes de fusta fets per ell. També el seu catolicisme, com ho denota la seva amistat amb mossèn Martí Mariné.

Cal assenyalar, per últim, la seva implicació en la Gelida que li tocà viure. Primerament als Lluïsos, fent la lletra de cançons musicades per Mercè Coma, i després com un prolífic autor teatral amb obres com *Esparvers de camí ral*, representada amb molt d'èxit per l'Elenc Artístic Montserrat als anys 50. Destaquem l'amistat i el treball literari realitzat juntament amb els autors gelidencs Joan Rosselló Romeu i Joan Clanchet i Puig.

Per últim, fer evident que aquesta mostra hauria de servir per despertar l'interès per estudiar-lo més detingudament.

BIBLIOGRAFIA

- Caraff i Lloret, F. *Jaume Vila i Pascual. Poeta de Gelida*. Sant Sadurní d'Anoia, 1981, amb pròleg i recull de poemes d'E. Caraff i epíleg de Joan Clanchet i Puig.
- Caraff i Morera, E. *Societat Coral d'Artesans. Agrupació Coral Intimitat 1897-1997. Cent anys de música i cultura*. Agrupació Coral Intimitat, Unió del Casal Gelidenc, Ajuntament de Gelida, 1998.
- Caraff i Morera, E. *El Centre Recreatiu i Cultural, 1877-1987*. Ajuntament de Gelida, 1987.
- Comajuncosas Nebot, J. M^a. *Poesia rural i música popular, cançons a l'entorn de l'obra del poeta gelidenc Jaume Vila i Pascual (1890-1969)*, treball inèdit, 1998.
- *Homenatge al poeta Jaume Vila i Pascual, Gelida, 9 de febrer de 1975*. Associació d'Amics de Gelida, 1975.

En Jaume Vila i Pascual va néixer a Gelida, al carrer del Sol, el 22 de febrer del 1890. Va cursar els estudis elementals a les escoles de Gelida i, cap als 14 anys, va triar l'ofici de fuster. Va començar a cal Cuscó, a Sant Sadurní d'Anoia, i més endavant va entrar d'oficial de fuster a la Gelidense. Són destacables els mobles que va realitzar per a particulars, de gust modernista tardà i especialment noucentista o *decó*.

Va fer el servei militar a Ceuta, i als 29 anys es va casar amb Maria Uiberni i Cartró. El 1919 va néixer la seva única filla, la Teresina Vila i Uiberni, que anys després es casaria amb el Santiago Comajuncosas i Domènech, i tindrien dos fills.

Va participar en el moviment catòlic i cultural del moment amb un clar activisme, a recer de la parròquia i l'Acadèmia de Sant Lluís (posteriorment, els Lluïsos, inaugurat l'any 1909) i s'hi va moure durant molts anys (actor i autor teatral, sardanista, excursionista...). També va participar activament en les activitats del Centre Recreatiu i Cultural. Cal destacar la seva amistat amb el mossèn Martí Mariné.

A causa del gran trasbals humà i material de la Guerra Civil del 1936-1939, es va estroncar la seva carrera literària pública, però no la seva inspiració. Continuà escrivint, però, de portes endins. Val a dir que arribà a perillar la seva vida, el 1936.

L'any 1931 es publica *Hores rurals*. Els poemes tenen el pròleg de J. M. Guash. La tria va ser endegada pels seus amics Artur Palau Ximenes i Octavi Saltor (Barcelona 1902-1982). Aquest darrer el coneixia per la seva amistat amb els de la fusteria Cuscó. Octavi Saltor fou poeta, polític, membre de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona i estudiós dels idearis de la Renaixença catalana. És ell qui l'introdueix en els cercles literaris.

El 24 de maig de 1969, als 79 anys, va morir a cal Vila del carrer del Pi, envoltat per l'escalf de la seva família.

POESIA

Va ser un autor totalment autodidacte, amb una prodigiosa capacitat de versificar que ja s'endevina en els primers versos que escriu, amb només 20 anys. En el període que comprèn els anys 1925-1964 va desenvolupar un riquíssim poemari, la major part del qual encara és inèdit i que il·lustra molts indrets i paisatges del nostre poble: *Sota la parra* (1925), *Cançons de bosc i de masia* (1925), *Pom de cançons* (1926), *Cançons diverses* (1929), *Els meus sonets* (1929), *Cançons d'estiu i de tardor* (1929), *Hores*

El 1952, l'amic, poeta i escriptor Joan Rosselló i Romeu, li dedicà un encertat i definidor text al programa de Festa Major.

El dibuix és de JM Serra.

JAUME VILA

Petit i astut com una mustela. Front ample ribetejat per fornida cabellera grisenca.

Rostre allargassat, quixotesc, amb dues orelles petites i arrapades però captadores de totes les belleses de la consonància poètica.

Poeta de naixement, d'inspiració. No acadèmic ni ampulós.

Poesia clara, neta i cristallina com l'aigua d'una fontana.

Agut i punxaire com una vespa.

Aire, vestir d'home jove, encara que el delatin els nêts i les puntes dels cabells.

Ordenat, meticulós, amic fervent de la família.

Contrasantit del poeta. No fa vida de poeta, però sí de la seva vida poesia.

Poesia, teatre, art, amors del seu viure.

rurals (1932, l'únic que es publicarà), *Estampes rurals* (1938), *Clarors, cançons i paisatges* (1946), *Cistella de versos* (1944-46) i *Branca de versos* (1964).

NARRATIVA

Les narracions també són presents en la seva obra. En el període 1925-1951 en produeix una llarga llista: *Brunilda* (1912) *Clixés viscuts* (1925); *A Poblet!* (1928); *Excursió a Tarragona* (1929), *Visca Montserrat!* *Auca* (1939), *Lo que pasó, fantasias en prosa* (1951).

Jaume Vila fou un prolífic autor teatral, d'entre les seves es recorda les representacions de l'Elenc Artístic Montserrat.

“Aquell temor que el poeta no sabia el que escrivia, que tan sovint ens vé llegint versos que volen ésser transcendents, no apareix mai en l'obra de Vila, ell sempre sap què vol dir-nos, i ens ho diu a voltes amb una precisió que per sí sola té valor poètic: “...Les ventades cançoneres –que estampeixen finestral i les olles pardaleres– que hi ha sobre els portals”.

Maurici Serrahima a el periòdic *El Matí*, 1932

ELS RECONeixEMENTS A LA SEVA OBRA

<p>1928 Jocs Florals del Rosselló, a Perpinyà. Clavellina d'argent pel seu poemari <i>Les quatre clarors de la vida</i>.</p>	<p>1934 Jocs Florals de Manresa. Hi obté un guardó.</p>
<p>1929 És premiat a Sant Feliu de Guíxols.</p>	<p>1934 Jocs Florals de Sant Andreu del Palomar, Barcelona. Li premien el poema <i>La fadrina</i>, amb l'Englantina.</p>
<p>1931 Jocs Florals del Rosselló, a Perpinyà. Es premien els seus poemes <i>Garbes d'or</i> i <i>Masovera galta bruna</i> amb l'Englantina d'Or o de Vermell.</p>	
<p>1932 Jocs Florals del Rosselló, a Perpinyà. Obté l'Englantina de Vermell per <i>Tres instantànies: Cançó, Desvetllament i L'últim estel</i>.</p>	<p>193(?) A Vic, li premien dos poemes: <i>El vell captaire</i> i <i>Els gitans</i>.</p>
<p>1933 Jocs Florals de Sants, Barcelona. Obté el primer premi amb la Flor Natural per <i>La claror de l'horta: La barraca, El pou i Cireres d'arbós</i>. És portada a les pàgines literàries de <i>La Vanguardia</i> (29 d'agost de 1933).</p>	<p>1935 Jocs Florals de Sants, hi obté el premi Francesc Bosc per <i>Altars muntanyencs</i>.</p>
<p>1934 Jocs Florals d'Horta, Barcelona. Obté la Flor Natural, i un altre premi menor.</p>	<p>1935 Jocs Florals de Barcelona. Obté un accèssit a la Viola d'Or pel tríptic <i>Capella blanca, Passa un albat i Cementiri muntanyenc</i>.</p>
<p>1934 i 1936 Jocs Florals del Rosselló, a Perpinyà. Hi obté dues Clavellines d'argent.</p>	<p>1946 Jocs Florals de Gelida. Obté el primer accèssit a la Flor Natural amb el poema <i>Balada del vell pastor</i>.</p>

Fotografia familiar a la plaça del Pi, amb la seva esposa, la seva filla Teresina Vila i els seus nés.

TEATRE

Jaume Vila va sentir-se atrapat també pel teatre. El reconeixem en tres facetes: com a actor, interpretant les més atrevides obres del seu temps, originals dels clàssics i immortals autors com Àngel Guimerà, Santiago Rusiñol, Frederic Soler "Pitarra", etc. Com a director havia dirigit amb gran mestratge els quadres d'aficionats dels Lluïsos del grup teatral del Centre Recreatiu i Cultural i l'Elenc Artístic Montserrat, assolint grans èxits; i com a autor teatral, destaquen els següents títols: *Bruna* (1925), *El Mas de dalt* (any ?), *Rasca tripas* (any?), *Homenatges al Rnd. Mossèn Martí Mariné* (1932), *Insensats* (any ?), *La princesa està trista* (1940), *Estampes claretianes* (1941), *El fill pròdig* (1945, conjuntament amb J. Rosselló), *Esparvers de camí ral* (1953).

PUBLICACIONS

El 1931 es va editar l'únic llibre del poeta: *Hores rurals. Poemes*, amb pròleg de J. M. Guasch, edició numerada i enquadernació senzilla. La tria va ser endegada pels seus amics Artur Palau Ximenes i Octavi Saltor. Són destacables aquestes paraules de Joan Rosselló Romeu en el primer aniversari de la seva mort, el 1970, a *El Correo Catalán*:

"(...) Escrivia incansablement. L'ur facilitat versificadora era extraordinària, prova d'això són els volums de poesia que serveixen els prestatges de la seva petita biblioteca. I és que Jaume Vila, per raons difícils d'explicar, només ha publicat *Hores rurals* el 1931 i

té material per a fer cinc o sis llibres més de poesia inèdita que la seva lectura clama a veus llur publicació i perquè el món de la poesia coneixi aquest poeta que en el silenci, calladament, laborava i enriquia la nostra literatura (...)"

En diversos programes de la Festa Major de Gelida (1927, 1940, 1950 i 1960) van aparèixer un reguitzell de poemes i descripcions de personatges. També hi ha diversos poemes seus publicats en els fulls del calendari Manelic 1929; articles de caire catalanista i gelidenc a la publicació *Rocasagna, Periòdic catalanista i intransigent*, a partir de 1932; textos a revistes literàries barcelonines i comarcals i diversos versos a estampes de comunió, aniversaris o sants, llibrets de caramelles i un llarg etcètera.

UN LLIBRE SOBRE LA SEVA VIDA I OBRA

El 1981, el sadurninenc i lletraferit Francesc Carafi i Lloret, va publicar i finançar el llibre *Jaume Vila i Pascual, poeta de Gelida*, amb un pròleg i recull d'obra a càrrec d'Enric Carafi i Morera, i un epíleg escrit per Joan Clanchet i Puig, amic personal del poeta i autor també d'una extensa obra poètica.

L'EMPREMTA A GELIDA

L'homenatge i la dedicació d'un carrer.

El 9 de febrer de 1975, l'Associació d'Amics de Gelida amb la col·laboració de l'Ajuntament i totes les entitats culturals locals van fer-li un homenatge. En aquesta diada es va dedicar un carrer de Gelida al poeta, que porta el seu nom.

L'Ajuntament dona el seu nom a la Biblioteca.

El 23 d'abril de 1988, diada de Sant Jordi, l'Ajuntament donà el seu nom a la nova biblioteca pública que dins la Xarxa de la Generalitat continua irradiant cultura des del carrer Major de la població. A més de la placa metàl·lica amb el seu nom, al vestíbul es va col·locar el retrat original del dibuixant Pau Esteve, donat per la família, reculls dels seus poemes i una obra de "paper nu", original de Narcís Banchs i Valls.

Enric Carafi Morera

AJUNTAMENT
DE GELIDA
Regidoria de Cultura